

Kolonisten weten dat de kans op vervolging bij geweldplegingen tegen Palestijnen miniem is. Volgens de Israëlische ngo Yesh Din (Hebreeuws: Er is recht) worden 85 procent van de onderzoeken naar ideologisch geweld door kolonisten gesloten en is er slechts 1,9 procent kans dat een klacht ingediend door een Palestijn bij de Israëlische politie daadwerkelijk tot vervolging leidt.

Een groot deel van de geweldplegingen door kolonisten vindt plaats in Palestijnse landbouwgebied in zone C, met als doel het leven van de Palestijnse boeren er te bemoeilijken en hen uiteindelijk te verplaatsen. Het gebrek aan afschrikking van strafrechtelijke vervolging moedigt extreme kolonistengroepen aan om politiek geweld te gebruiken.

Het gebruik van geweld door het leger wordt sinds de start van de Tweede Intifada ook gezien als een legitiem preventiemiddel tegen terreur. De Israëlische ex-soldaten van Breaking the Silence beschrijven hoe ze ervan uitgingen dat elke Palestijnse man of vrouw verdacht was en een bedreiging vormde voor de veiligheid van Israëlische burgers. Hierdoor was het geoorloofd om, in het kader van contraterreur, een hele burgerbevolking via intimidatie zoals geweld aan controleposten, invallen in huizen en collectieve bestraffing af te schrikken.

Ook het afscheiden van Palestijnen van Israël, van Palestijnse gemeenschappen onderling en het ontnemen van hun basisrechten is een manier om burgers te controleren en hun land te annexeren.

Door zijn militaire superioriteit en zijn ingenieuze bezettingssysteem kan Israël alle niveaus van het Palestijnse burgerleven controleren en zijn aanwezigheid constant duidelijk maken. De paradox is dat de bezetting voor een groot deel van de Israëlische burgers onzichtbaar is.

Brigitte Herremans is werkzaam voor de Vlaamse NGO Broederlijk Delen.

Land van de wolf

Galit Saporta

Ze noemt het zelf een ‘getuigenis van een insider, ter illustratie van de mentaliteit binnen het Israëlische leger’: het verhaal van Galit Saporta, medeoprichter en directeur van gate48, en voorzitter van de Palestijnse Kinderrechten Coalitie.

Mijn feministische en linkse geest heb ik te danken aan het Israëlische leger. Zes maanden op een kantoor van een gevechtseenheid hebben meer invloed gehad op mijn wereldbeschouwing dan welke pedagogische instelling ook, zowel ervoor als erna. Mijn persoonlijke wraak op dat seksistische, machtsbeluste apparaat nam ik ruim tien jaar geleden, toen ik de eerste tentoonstelling van Breaking the Silence¹ naar Amsterdam bracht.² Deze organisatie bestond toen nog maar kort en had pas besloten haar verhaal ook buiten Israël te gaan vertellen. De tentoonstelling was zeer succesvol, trok dagelijks honderden bezoekers en werd praktisch in alle media besproken. De militairen die over hun eigen misdaden vertelden, werden door het Nederlandse publiek niet misprezen, integendeel, er werd aandachtig geluisterd naar hun verhalen over wat ze als dienstplichtigen in het Palestijnse Hebron hadden aangericht en ze werden juist geprezen en omarmd omdat ze de moed hadden hun verhaal te vertellen. Hoe ironisch: terwijl de getuigenissen van de Palestijnen zelf over wat er in de bezette gebieden gaande was jarenlang genegeerd werden, kregen de verhalen van de boosdoeners nu alle aandacht. Mijn wraak bleek minder zoet dan ik gehoopt had.

Omdat ik gevraagd ben over vijftig jaar bezetting, ofwel vijftig jaar van onderdrukking van een ander volk, vanuit een persoonlijk perspectief te vertellen, wil ik beginnen met mijn persoonlijke ervaringen in het Israëlische leger. Mijn verhaal is bedoeld als een getuigenis van een insider, ter illustratie van de mentaliteit binnen het Israëlische leger.

Monsters

Mijn militaire dienst deed ik vlak voor de eerste Intifada: drie maanden in een trainingskamp en nog eens drie maanden aan de Libanese grens. Ik was een van

de twintig jonge vrouwen in een eenheid die honderden jonge mannen telde. Zelf heb ik geen politietaken onder de Palestijnse bevolking vervuld, maar ik heb wel met eigen ogen gezien hoe het goed geoliede legerapparaat de jongemannen in monsters veranderde door hen te veel macht te geven. Op de Palestijnen na, waren de vrouwen van de eenheid de allerlaatsten in de voedselketen. De mannen richtten hun machtswellust op hun vrouwelijke collega's. De enige manier om de mengeling van overmatige macht en barstende hormonen van deze tieners te overleven was meewerken en aan de mannelijke grillen gehoorzamen: beginnend met een glimlach en eindigend met seksuele diensten, hetzij 'uit vrije wil', het-

De mannen richtten hun machtswellust op hun vrouwelijke collega's

zij onder dwang. Zo werd je positie langs deze lijn bepaald aan de hand van je overlevingstechniek.³ Deze gewelddadige, seksistische werkelijkheid wordt dan ook weerspiegeld in het militaire jargon: vrouwen heten daarin 'eenden', een vrouw die seksuele diensten verleent is een 'compagniematras', de bus waarin wij reden om de militairen tijdens hun oefeningen met lekkernijen te komen verwennen, heette 'de rode bus', naar het voorbeeld van de bus waarmee, zo wilde het gerucht, prostituees naar de Syrische soldaten over de grens waren gestuurd. Een vrouw die weigerde deel uit te maken van dat onderdrukkende stelsel, werd door haar meerderen aan de kaak gesteld. Het minste wat er van je verwacht werd, was een glimlach bij het dienen van de koffie.

Wij vrouwelijke dienstplichtigen werden bij aankomst al gerangschikt, en wel uitsluitend op grond van ons uiterlijk: de allerknappste werd benoemd tot compagniesecretaresse (de vrouw die het moreel van de mannen hoog moet houden), nummer twee op de 'schoonheidsladder' werd secretaresse van de commandant en de rest waren voor de rest. Vervolgens mochten we gaan douchen – in een krakkemikkige barak midden in de woestijn. Vijf minuten later werd deze al belaagd door een groep soldaten met zaklantaars. Men moet ze nageven dat ze niet binnenkwamen maar ons alleen van buitenaf bekeken. Na de douche droogden we ons en gingen zwijgend terug naar onze tenten. Van deze gebeurtenis is nooit melding gemaakt. En waarom niet? Omdat zoiets in die tijd binnen de normen viel, en omdat je er nergens een klacht over kon indienen. De lange reeks hoge heren die de laatste jaren in de Israëlische gevangenis zijn beland, met voormalig president Katzav en voormalig minister van Defensie generaal Mordechai voorop, is het gevolg van tientallen jaren feministische strijd om dit verschijnsel tot onderwerp van het publieke debat te maken.

Leed

Het is niet mijn bedoeling om mijn persoonlijke ervaringen te vergelijken met het leed van de Palestijnen, hoewel in beide gevallen overheersing en onderdrukking de norm zijn. Ook al leek mijn diensttijd me destijds eeuwigdurend, er kwam wel een eind aan, in tegenstelling tot de vijftig jaar bezetting waarvan het einde nog altijd niet in zicht is. Het voorval in de douche was voor mij traumatisch, maar het gebeurde maar één keer en was bovendien niet te vergelijken met de dagelijkse invallen in huizen en slaapkamers, vaak midden in de nacht, met de bedoeling om de Palestijnen voortdurend in angst te laten leven. Bovendien, en bovenal, ben ik gedurende mijn hele diensttijd nooit met een wapen bedreigd en verkeerde ik nooit in levensgevaar.

De vele getuigenissen die in de loop der jaren door Palestijnse, Israëlische en internationale organisaties zijn verzameld bewijzen dat het het leger is gelukt om het morele besef bij de meeste militairen, zo niet geheel uit te wissen, dan op zijn minst te verzwakken. Er valt tenslotte geen morele (noch militaire) rechtvaardiging te bedenken voor het neerschieten van een meisje met een schaar in de hand, een stervende terrorist, iemand die vastgebonden op de grond ligt of voor het bombarderen van een woonhuis waarin hele families wonen. Aangezien Israël een dienstplicht kent, heeft het overgrote deel van de Joodse bevolking in dienst gezeten. Daarbij gaan mannen onder de vijfenveertig jaarlijks gedurende één maand op herhaling. Dat houdt in dat de meeste Israëli's hetzij zelf betrokken zijn geweest, hetzij iemand kennen die zo niet medeplichtig aan, dan op zijn minst getuige van dergelijke daden is geweest. Weten dat jijzelf of je partner enkele dagen geleden een kind midden in de nacht uit zijn bed haalde of een Palestijn neerschoot, is een ondraaglijke realiteit. Om met dergelijke excessen te kunnen leven, hanteert Israël een fysieke en mentale scheiding tussen het militaire gebied waarin de Palestijnen leven en de burgermaatschappij (het gebied binnen de grenzen van 1967 en de Joodse nederzettingen in bezet gebied). In de Israëlische verbeelding heeft het betreden van de militaire gebieden dezelfde invloed als de maan op de weerwolf: het verandert je in een bloeddorstig beest dat zo goed als niets te maken heeft met de persoon die je in je burgerleven was. Dit

Galit Saporta, © Ilya Rabinovich

excuus-mechanisme plaatst het kwaad niet alleen binnen afgebakende grenzen, maar zorgt er vooral voor dat de schuld niet bij het individu wordt gelegd maar bij een onpersoonlijk apparaat.

De vraag is of de Israëliëse burgermaatschappij werkelijk een verzameling is van weerwolven die, wanneer ze aan het licht van de bezetting worden blootgesteld, niet verantwoordelijk zijn voor hun daden.

Laat het kwaad zich werkelijk tot de bezette gebieden beperken?

Of anders gezegd: laat het kwaad zich werkelijk tot de bezette gebieden beperken? Laat de militair bij terugkeer in de burgermaatschappij zijn wolfskleren achter, of leert hij zich alleen maar te camoufleren? Zowel uit mijn eigen ervaring als uit de honderden getuigenissen die ik gehoord heb in mijn jaren als vrijwilligster bij een crisiscentrum voor slachtoffers van seksueel

geweld, meen ik te weten dat de meeste vrouwen in Israël tijdens hun militaire dienst seksueel misbruikt of geïntimideerd zijn.⁴ Als een mannelijke, hiërarchische organisatie en een broekas van seksueel geweld,⁵ vormt het leger op dit punt de voedingsbodem voor de mannen- en vrouwenrol in de Israëliëse samenleving. Anders dan in het leger, gebeurt de seksuele intimidatie in de burgermaatschappij stiekem en achter gesloten deuren. Dat blijkt de laatste jaren uit het onbevatelijke aantal gevallen van seksuele intimidatie en seksueel geweld in het parlement, aan de universiteit, bij de politie, bij de media, ja, bijna op alle werkplekken. Het leger heeft een absolute invloed op de seksistische trekken van de Israëliëse samenleving. De gedachte dat een soldaat enkele dagen nadat hij een inval in een Palestijns huis heeft gedaan of een Palestijns kind heeft gearresteerd zich weer aan de gewone omgangsnormen kan houden – als broer, partner of vader die geen misbruik maakt van zijn fysieke of maatschappelijke macht – die gedachte is wel erg verleidelijk, maar allerm minst realistisch. In een bundel getiteld *An Army That Has a State*⁵ stellen de samenstellers dat het machtige Israëliëse militaire apparaat de staat en zijn burgers niet alleen beschermt, maar ook vormt, en dat het leger zowel het politieke, als de sociale, economische en culturele stelsels beïnvloedt.

Moreel besef

Dat de militaire gedragsnormen in de Israëliëse burgermaatschappij doorsijpelen, is niets nieuws. Toch lijken deze normen de laatste jaren steeds gangbaarder en worden ze open en bloot gehanteerd. Dat blijkt zowel op bestuurlijk niveau als in de publieke mentaliteit. Zo wordt het slopen van huizen binnen Israël – vooral, maar niet uitsluitend, van Palestijnse burgers – al jaren toegepast als bestuurlijke maatregel.⁷ Een ander voorbeeld is het agressieve optreden van de politie tegen

demonstranten, wat een paar keer met de dood van een demonstrant eindigde.⁸ Of het nu al twee jaar durende huisarrest van een Palestijns-Israëliëse dichteres vanwege een post op Facebook.⁹ Weer een ander voorbeeld zijn de normen die gehanteerd worden door minister van Cultuur Miri Regev, die in haar vorige functie legercensor was. De minister, die veel populariteit geniet wegens haar uitspraken tegen vluchtelingen, past de militaire normen toe op het gebied van cultuur en dreigt instellingen die ‘disloyaal’ zijn aan de staat en haar symbolen niet langer te financieren.¹⁰ Tot slot nog het geval van de soldaat Elor Azaria, ‘ons aller zoon’, zoals hij genoemd werd nadat hij in Hebron een stervende terrorist doodschoot, in plaats van hem eerste hulp te bieden, zoals hij als hospik had moeten doen: de brede publieke steun die hij kreeg, onder andere ook door de premier¹¹ en verschillende ministers en parlementsleden, getuigt evenzeer van het verlies van enig moreel besef in de Israëliëse burgermaatschappij.

De Israëliëse samenleving lijdt niet aan het weerwolfsyndroom maar is zelf de wolf. Israël, dat sinds Bijbelse tijden het Land van de Gazelle (*Eretz haZvi*) genoemd wordt, is in werkelijkheid het Land van de Wolf. Bij terugkeer in het burgerleven leggen de militairen hun wolfsvel niet af, ze leren zich alleen maar te vermommen. Zij zijn geen slachtoffers maar vormgevers van het systeem en daarom de oorzaak van de fascistische trekken en vreemdelingenhaat die de laatste jaren steeds verder om zich heen grijpen.

In de jaren dat ik in Nederland leef, ben ik actief bezig de misstanden van de bezetting bloot te leggen, zowel aan het brede publiek als in gesprekken tussen Israëliërs en Palestijnen met Nederlandse opiniemakers. Hierbij merk ik steeds weer dat de aandacht die de leden van Breaking the Silence bij de eerste tentoonstelling kregen niet eenmalig was. Zowel het Nederlandse publiek als de Nederlandse media en politiek luisteren graag naar de verhalen van Israëliërs, vooral als ze in het leger hebben gezeten. De getuigenis van degene die de werkelijkheid tot stand brengt, wordt om de een of andere reden gezien als geloofwaardiger dan de getuigenis van het slachtoffer van diezelfde werkelijkheid. En ook hier schijnt men te geloven dat de Israëliërs een weerwolf is die zich, eenmaal buiten het verblindende licht van de bezetting, laat leiden door mensenrechten, humanisme en democratie. Israël is tenslotte de enige democratie in het Midden-Oosten.

Galit Saporta is medeoprichter en directeur van gate48, kritische Israëliërs in Nederland, en voorzitter van de Palestijnse Kinderrechten Coalitie.

Vertaling: Shulamith Bamberg.

Noten

- 1 <http://www.breakingthesilence.org.il> – organisatie van Israëlische militairen die over hun ervaringen tijdens hun diensttijd in bezet gebied vertellen.
- 2 Deze tentoonstelling initieerde en organiseerde ik voor Een Ander Joods Geluid.
- 3 Hoewel in Israël zowel mannen als vrouwen dienstplichtig zijn, is het Israëlische leger een mannenwereld waarin vrouwen bijna uitsluitend als dienstverleners optreden
- 4 Uit gegevens van de Israëlische Beweging voor Vrijheid van Kennis blijkt dat er in het Israëlische leger in 2015 1000 klachten wegens seksuele intimidatie zijn ingediend, ofwel: drie per dag. Laat ik hierbij toevoegen dat de meeste vrouwen geen klacht indienen.
- 5 Bij een intern onderzoek in het leger in 2016 noemt 60% van de duizenden ondervraagde vrouwelijke militairen de sfeer in hun eenheid ‘seksueel hinderlijk’.
<http://www.haaretz.com/israel-news/.premium-1.811412>
- 6 *An Army that Has a State: New Approaches to Civil-Security Relations in Israel*, red. Gabriel (Gabi) Sheffer, Oren Barak en Amiram Oren (2008).
- 7 De politie evacueert gezinnen uit een arbeidersbuurt in Tel Aviv.
<https://972mag.com/photos-police-evacuate-families-from-working-class-tel-aviv-neighborhood/88944/>
- 8 Twee doden bij het slopen van een bedoeïenendorp dat plaats moet maken voor een joodse stad; Yael Marom en Keren Manor (2017).
<https://972mag.com/two-killed-in-bedouin-village-slated-to-be-demolished-replaced-with-jewish-town/124514/>
- 9 Israël, 2016: een Palestijnse schrijfster wordt aangehouden vanwege haar gedichten.
<http://www.haaretz.com/israel-news/.premium-1.720418>
- 10 Het Israëlische nationalistische ‘wet op de culturele loyaliteit’ wordt goedgekeurd.
<http://www.haaretz.com/israel-news/.premium-1.705312>
- 11 <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/08/israel-hebron-benjamin-netanyahu-elor-azaria-moshe-yaalon.html>

Hoe belangrijk was 1967 nou werkelijk?

Harald Viersen

Precies vijftig jaar na dato is de Juni-oorlog dit jaar al in talloze academische en journalistieke retrospectieven uitgeroepen tot een cruciale gebeurtenis in de recente geschiedenis van het Midden-Oosten.¹ Dat deze zes dagen cruciaal zijn geweest voor het conflict rond Palestina staat buiten kijf. Of dit voor de Arabische landen ook geldt is een tweede. Zonder de Juni-oorlog voor de Arabische wereld af te doen als een akkefietje, wil ik deze gelegenheid dan ook aangrijpen om het relaas waarin 1967 als scharnierpunt van de Arabische geschiedenis wordt afgebeeld enigszins te relativieren.

Het is duidelijk dat de gevolgen van de oorlog voor de Arabische wereld van een compleet andere orde waren dan voor Israëliërs en Palestijnen. Voor de eersten betekende de overwinning een enorme uitbreiding van hun gebied en het einde van de directe existentiële Arabische dreiging waaronder de jonge staat tot dan toe had geleefd. Tegelijkertijd resulteerde de glorierijke overwinning in het verlies van een zekere onschuld. Het betekende dat Israël de verantwoordelijkheid op zich moest nemen over de veroverde gebieden in de Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem. Hiermee begon een discussie over de rol die het land in deze gebieden moet spelen, welke het land nog steeds tot op het bot verdeelt.

Vanuit het Palestijns perspectief neemt 1967 eveneens een centrale rol in de nationale geschiedenis in. Nog afgezien van de catastrofale gevolgen van de bezetting, leidde de *naksa* (d.w.z. de terugval), zoals het verlies onder Arabieren ook wel bekendstaat, tot een verlies aan vertrouwen in de Arabische bondgenoten. De Palestijnen raakten ervan overtuigd dat zij er alleen voor staan in hun strijd en dit veranderde de politieke verhoudingen drastisch. Daarnaast sterkte de verloren conventionele oorlog sommigen in de overtuiging dat Israël slechts met onconventionele middelen bestreden kan worden en dat terrorisme de enige effectieve strategie vormt tegen de Israëlische overmacht.²

De gevolgen van dit conflict voor Israëliërs en Palestijnen zijn direct en in-